

Tervetuloa Lähtölaukaus uuteen luonnonvara-ajatteluun -seminaariin

Pekka Kauppi
Puheenjohtaja
Suomen Metsäyhdistys ry

Arvoisat kutsuvieraat,

Tervetuloa seminaariin Lähtölaukaus uuteen luonnonvara-ajatteluun!

Luonnonvarat tarjoavat ravintoa, suojaa, energiaa ja raaka-aineita. Ne muodostavat toimeentulomme perustan ja ovat elinehtomme. Luonnonvarojen käytön ohjausta ei voi eikä saa jättää yksin markkinavoimille. Poliittisen ohjauksen tarve kasvaa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Luonnonvarat ovat saaneet uutta huomiota kansainvälisissä yhteyksissä. Euroopan unionille luotiin 2005 luonnonvarojen kestävän käytön strategia. Strategian tavoitteena on vähentää luonnonvarojen käytön kielteisiä ympäristövaikutuksia ja purkaa talouskasvun ja haitallisten ympäristövaikutusten välinen yhteys. YK:n ympäristöohjelman yhteyteen perustettiin vuonna 2006 kansainvälinen luonnonvarapaneeli. Paneelin tehtävänä on koota ja analysoida tutkimustietoa luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi. Luonnonvarojen käytön epäkohtien poistaminen saattaa nousta yhtä tärkeäksi kysymykseksi kuin ilmastonuojelu.

Luonnonvaroja käyttö kasvaa eri puolilla maailmaa jo yksin väestönkasvun myötä. Väkirikkaiden maiden elintason noustessa luonnonvaroja käytetään entistä enemmän. Seurauksena on ympäristön kuormitus ja raaka-ainekilpailun kiristyminen. Pitkän aikavälin tarkastelussa raaka-aineiden hinnat ovat korkealla. Resurssien niukkuuden lisääntyessä myös huoltovarmuus heikkenee.

Ilmastonmuutos uhkaa maailmaa, kun kivihillen, öljyn ja maakaasun käytöstä tulee hiilidioksidijätettä. Jos ilmastojärjestelmä järkkyy, luonnonvarojen tarjonta ja kysyntä muuttuu. Pahimmassa tapauksessa myös ravinnontuotanto joutuu vaaraan.

Suomen hyvinvoinnin perusta on luonnonvarojen monipuolisessa hyödyntämisessä. Meillä on väestöpohjaan nähden runsaasti luonnonvaroja: puhdasta vettä, maata, puuta, kiviaineksia, ja mineraaleja kuten kromia ja sinkkiä. Me osaamme hyödyntää luonnonvaroja varsin kestävästi, mutta laiskuuteen ei ole varaa vaan menetelmiä on jatkuvasti parannettava. Tarvitaan korkeatasoista osaamista, huippuluokan tutkimusta, tutkimusten soveltamista käytäntöön ja uusien menetelmien kaupallistamista.

Suomessa rajojen sisällä käytetään runsaammin luonnonvaroja kuin monissa muissa Euroopan maissa. Tähän on kuitenkin luonnollinen selitys: Raaka-ainevaltainen vientiteollisuutemme tekee tuotteita ulkomaiseen kulutukseen.

Pieni Suomi on kuin lastu lainehilla ja joutuu sopeutumaan luonnonvarojen maailmanmarkkinoihin. Tarkoittaako tämä, että luonnonvarojen käyttöä ei voi ohjata eikä parantaa valtiovallan ja elinkeinoelämän yhteisillä toimenpiteillä? - Ei, tätä se ei tarkoita. Suomalaisen yhteiskunta ja elinkeinoelämä voivat varautua ja niiden pitää varautua maailmanmarkkinoiden tuleviin muutoksiin ja ottaa huomioon myös yllätykset nurkan takaa. Niitä ainakin on varmasti luvassa: Expect the unexpected. Varautuminen ja strategian muodostaminen on meille haaste, ja samalla mahdollisuus. Kyse on pienuudestamme huolimatta myös valinnasta - haluaako Suomi olla sopeutuja vai aktiivinen vaikuttaja?

Suomen Metsäyhdistyksen aloitteesta käynnistyi vuonna 2007 esiselvityshanke luonnonvaradialogin ja -osaamisen kehittämiseksi eli ns. LUODIN-hanke. Se tavoitteena oli parantaa kokonaiskuvaa luonnonvarakysymyksistä sekä synnyttää tahtotilaa ja sitoutumista tulevaisuuden haasteiden ratkaisuun. Luodin-hanke toteutettiin yhteistyönä elinkeinoelämän, hallinnonalojen ja järjestöjen kanssa.

Alan muutosten tunnistamiseen ja ennakointiin tarvitaan kokonaisnäkemystä luonnonvarojen käytöstä ja niiden vaikutuksista. Luonnonvaroja pitää tarkastella ottaen huomioon eri luonnonvarojen ja eri toimijoiden väliset yhteydet. Kokonaisnäkemysten muodostaminen edellyttää useiden sektoreiden tuntemusta.

On siirryttävä sektorikohtaisesta ajattelusta sektorien väliseen systeemianalyysiin, keskusteluun, vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Kokonaisnäkemysten muodostamisen lisäksi tämä luo hedelmällistä maaperää uusille mahdollisuuksille. Sektorien välimaastossa syntyy uusia oivalluksia.

Luodin-esiselvityshankkeen ohjausryhmä ehdotti, että Suomessa käynnistetään pikaisesti kansallinen strategiatyö maamme kilpailukyyn ja kestäväen kehityksen turvaamiseksi tulevaisuudessa. Sitra otti vetovastuun strategian valmistelusta. Viime vuoden marraskuussa Suomen Metsäyhdistys käynnisti Luodin-viestintäkampanjan, joka vastaa tästä seminaarista.

Pääministeri Matti Vanhaselle juuri luovutettu ja pian ensiesittelynsä saava kansallinen luonnonvarastrategia tarjoaa sysäyksen uudenlaiseen luonnonvara-ajatteluun. Tämä aloite on luonteeltaan velvoittava. Meidän on etsittävä uusia vastauksia ja uusia ratkaisuja kilpailukykyimme ja kestäväen kehityksen turvaamiseksi yhteisvoimin.